

Голас Радзімы

№ 36 [1196] ВЕРАСЕНЬ 1971 г. ВІДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВІДАННЯ 16-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Калі надыходзіць старасць

У той дзень Кацярына Радасціна прыйшла ў цэх задоўга да пачатку змены. Ад свядомасці таго, што яна апошні раз пераступае парог трактаразаводскай прахадной, апошні раз бярэ з шафы сваё спецадзенне і наогул апошні раз чуе знаёмы ўжо 17 год стрыманы гул сталеліцейнага цэха, ёй было крыху сумна.

Кацярына Васільеўна нетаропка крочыла ўздоўж абрубачных станкоў, наждакі якіх дружна высыкалі з чыгунных адлівак яркія снапы іскры. «Нібы феерверк у мой гонар», — усміхнулася пра сябе жанчына. Яна крыху затрымалася ля свайго станка, на якім працавала зменшчыца, потым перайшла на сцержневы ўчастак. На падвясным транспарце паволі праплывалі земляныя формы, якія жанчыны, нібы іграючы ў дзіцячую гульню, спрасоўвалі тут жа на вібрастандах.

— Дзень добры, Васільеўна! — заўважылі яе. — Развітацца прыйшла? Калі засумуеш — вяртайся ў цэх, рады будзем!

Пазналі старую работніцу і на ліцейным участку, хаця яна нячаста заходзіла ў гэта пам'яшканне, дзе над усім панавалі плавільныя печы, у якіх клекатаў вогненны метал.

Усхваляваная агульнай увагай Кацярына Васільеўна вярнулася да свайго рабочага месца.

Увечары ў чырвоным кутку цэха, дзе па традыцыі адбывалася цырымонія провадаў на пенсію, было цесна ад жадаючых прысутніцаў на ўрачыстасці. У прэзідыуме — адміністрацыя цэха, старшыня камітэта прафсаюза, сакратар парткома і сама «віноўніца» святая Кацярына Радасціна з вялікім букетам кветак у руках. Выступаючых было многа. Да трыбуны падыходзілі таварышы Кацярыны Васільеўны па рабоце, кіраўнікі калектыву, сябры. Яны расказвалі аб слаўнай працоўнай біяграфіі былой абрубшчыцы, біяграфіі, якая з самага пачатку звязана з трактарным заводам. Потым расчужанай жанчыне ўручылі грашовую прэмію, каштоўныя падарункі і ганаровы адрас. У ім дырэкцыя і ўвесь калектыву завода дзякавалі ёй за бездакорную працу, жадалі здароўя і доўгіх год жыцця.

Кацярына Радасціна пайшла на заслужаны адпачынак па ўласнаму жаданню (так склаліся сямейныя абставіны), а не па чыім-небудзь прымусу ці каб выслабіць месца маладзейшаму рабочаму. Дзяржава паклапацілася аб бестурботнай старасці жанчыны. Ёй назначана пенсія ў размеры 120 рублёў у месяц. Яна мае права працягваць работу, прычым пенсія ад гэтага не змяншаецца. Таму адзінай прычынай крыху сумнага настрою, што не пакідаў Кацярыну Васільеўну ў той дзень, было нежаданне разлучацца з родным цэхам, з даўнімі сябрамі.

Правам працаваць пасля выхату на пенсію карыстаюцца большасць рабочых. У нашай краіне самы нізкі ў свеце пен-

сійны ўзрост: 60 год для мужчын і 55 — для жанчын. Чалавек у такім узросце амаль цалкам захоўвае працаздольнасць і, зразумела, не жадае сядзець без справы. Пенсіянерам ахвотна ідуць насустрэч. Напрыклад, летась рабочыя

Мінскага трактарнага завода ўрачыста праводзілі на пенсію 150 сваіх таварышаў. Большасць з іх засталіся працаваць на ранейшых месцах, нягледзячы на тое, што сярэдні памер пенсіі — 80 рублёў — дастат-

кова высокі і дазваляе пражыць без дадатковых сродкаў. Як не падобна гэта становішча на тое, што апісвае ў сваім пісьме ў рэдакцыю суайчыннік з Англіі Аляксандр Хоха: «Мне цяпер 65 год. Я пенсія-

нер. Але пенсія мая настолькі малая, што яе хапае толькі на тое, каб заплаціць гаспадыні, у якой я жыю. Даводзіцца яшчэ падрабляць. Іншы раз удаецца атрымаць на мясцовай фабрыцы сякую-такую чарнавую работу, і то не больш, чым 18—20 гадзін у тыдзень».

Падобныя пісьмы прыходзяць часта: «Муж мой працаваў мулярам, а цяпер абодва мы на пенсіі,—піша Эдзіт Славіна са Злучаных Штатаў. — Жывём у кватэры, за якую плацім штомесячна сто долараў. Але з трывогай чакаем, што пасля Новага года прыдзецца плаціць больш. А ад дзяржавы і прафсаюза атрымаем увогуле 300 долараў. Вельмі дарагія прадукты, і мы ледзь зводзім канцы з канцамі».

Перачытаючы гэтыя радкі, успамінаеш фарысейскія наракні нанятых за долары прапагандыстаў аб тым, быццам пенсіянеры ў Савецкім Саюзе, у адрозненне ад пенсіянераў на Захадзе, не маюць сродкаў для існавання. Аднак першае ж знаёмства з фактамі рэчаіснасці абвясняе гэтую хлусню.

У чэрвені 1971 года, згодна з узятай XXIV з'ездам партыі лініяй на далейшае паляпшэнне дабрабыту савецкіх людзей, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР зацвердзіў Указы «Аб мерах па далейшаму паляпшэнню пенсійнага забеспячэння калгаснікаў» і «Аб павышэнні мінімальнага памеру пенсіі па старасці для рабочых і служачых». З ліпеня новы закон увайшоў у сілу. І адразу ж каля 1 мільёна 17 тысяч чалавек толькі ў Беларусі (кожныя два з трох пенсіянераў) атрымалі адчувальную прыбаўку да сваіх пенсій. Рэспубліка асігнавала на гэта каля 100 мільёнаў рублёў.

Асабліва важкай была прыбаўка ў калгасных пенсіянераў (менавіта аб іх становішчы больш за ўсё льюць кракадзілавыя слёзы буржуазныя прапагандысты). Дастаткова сказаць, што ў Беларусі дзяржаўныя выдаткаванні на пенсійнае забеспячэнне калгаснікаў узраслі сёлета напалавіну. Мінімальны памер пенсій па старасці, страце карміцеля і інваліднасці павышаны амаль удвая. Для сялян устаноўлены адзіны з рабочымі парадак налічэння пенсій, які ўлічвае толькі працоўны стаж і сярэдні заробтак за апошнія гады, а таксама зусім пазбаўляе сялян ад клопатаў па афармленню пенсій. Сельскія пенсіянеры, як правіла, маюць вялікія прысядзібныя ўчасткі, апрацоўваць якія ім дапамагае калгас, і дадаткова да дзяржаўнай пенсіі атрымліваюць штомесячную дапамогу ад калгасаў. Памер яе ў асобных гаспадарках дасягае 50 рублёў.

...Ветэран працы пайшоў на заслужаны адпачынак. Цяпер ён цалкам можа аздацца выхаванню ўнукаў, рыбалцы ці паляванню, грамадскай рабоце або проста праводзіць свой вольны час на паркавай лавачцы ў гутарцы з сябрамі. Ён спакойны за сваю старасць: яе клапатліва ахоўвае дзяржава.

РАЗМОВА АБ БЫЛЫМ.
Фотаэцюд Ю. Іванова.

ДЛЯ ПАТРЭБ РАБОЧЫХ

На Мінскі вагоннарамонтны завод імя Мяснікова я трапіў якраз у абедзенны перапынак. Некалькі рабочых сядзелі на лаўках пад густымі таполямі і ажыўлена спрачаліся аб апошнім кінафільме. Многія ў гэты час у чырвоных кутках праглядалі свежыя газеты і часопісы. Каля валебольнай пляцоўкі сабраліся аматары спорту: ішла гульня паміж кавалямі і абаршчыкамі. Адным словам, вожны па свайму густу праводзіў вольны час.

Трэба адзначыць, што на вагоннарамонтным заводзе, як і на ўсіх нашых прадпрыемствах, надаецца вялікая ўвага арганізацыі змястоўнага, цікавага адпачынку рабочых, паліпшэнню іх бытавых умоў. Летась завод пабудавалі яшчэ адзін—90-кватэрны—жылы дом. Дзеці рабочых, інжынераў ходзяць у заводскія дзіцячыя сады. Летам каля сотні школьнікаў адпачываюць у піянерскіх лагерах.

На прадпрыемстве ёсць сталовая. У апошнія гады завод узяў на сябе ўсе расходы па яе ўтрыманню—ад рамонта да набывання новага абсталявання.

На заводзе працуюць спартыўныя секцыі: шахматна-шашачная, стралковая, футбольная, гарадошная, валебольная, лёгкаатлетычная. Летась у іх падрыхтавана каля ста спартсменаў-разраднакаў. Стала ўжо традыцыяй праводзіць зімовыя і летнія спартакіяды па дзесяці відах спорту. Зборная каманда завода паспяхова выступае на розных спаборніцтвах.

Значна папоўнілася матэрыяльная база заводскіх фізкультурнікаў. Яны маюць свой цір, валебольныя пляцоўкі, пляцоўкі для гульні ў бадмінтон і ручны мяч, маторныя лодкі, дзесяткі парляк. Прадпрыемства штогод адпускае вялікія сродкі на спорт.

Пастаянна паліпшаецца і медыцынскае абслугоўванне рабочых. На заводзе ёсць добра абсталяваны здраўпункт. Вялікая колькасць работнікаў штогод праводзіць свае водпускі ў санаторыях і дамах адпачынку. Так, толькі летась 60 чалавек пабывалі на турысцкіх базах і 30— у санаторыях.

І. МАКАУ.

ПЛАНЫ СЛОНІМСКІХ БУДАЎНІКОЎ

Старажытны Слонім расце, добраўпарадкоўваецца. Той, хто быў тут пяць-шэсць год назад і прыедзе цяпер,

Если состояние здоровья не позволяет больному вернуться к прежней работе, ему предоставляют возможность приобрести новую специальность. Трудоустройством таких людей, контролем за условиями их труда занимаются в Советском Союзе специальные комиссии.

Больные туберкулезом в первую очередь получают новые квартиры, путевки в санатории. На многих предприятиях для них созданы специальные диетические столовые, где они бесплатно питаются.

Врачи противотуберкулезных диспансеров постоянно следят за здоровьем людей, перенесших туберкулез, проводят исследования, позволяющие предотвратить рецидивы заболевания. Это не обременяет бюджета больных—сколько бы долгим ни было лечение, оно не стоит ему ни копейки. Пребывание в больнице, санатории, диспансерное наблюдение, лекарства, кото-

убачыць значныя змены. Паміж вуліцамі Студэнцкай і Камуністычнай вырастаюць новы мікрараёны. Тут узведзены шматкватэрныя жылыя дамы, адкрыты фабрыка хімчысткі, пральня, дзіцячы сад-яслі на 160 месц, будуюцца гастронамічны магазін.

Яшчэ адзін мікрараён з'явіўся на паўночна-заходняй ускраіне горада. У ім шматкватэрныя жылыя дамы, сярэдняя школа, новы магазін. Тут размясціліся аблас-

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ная станцыя пералівання крыві, завод па рамонту трактарных рухавікоў. Будаўніцтва жылля працягваецца.

Вялікая праграма капітальнага будаўніцтва намечана ў Слоніме планам дзевятай пяцігодкі. Жыхары атрымаюць больш 15 тысяч квадратных метраў жыллой плошчы.

Але галоўны клопат будаўнікоў—узвядзенне камвольна-прадзільнай фабрыкі. Новае прадпрыемства размесціцца побач з заводам па рамонту трактарных рухавікоў, на землях, адведзеных па генеральнаму плану пад прамысловую забудову. Гэта будзе буйнейшае прадпрыемства горада. Будаўніцтва фабрыкі ўжо распачата.

Якім будзе новае прадпрыемства? На гэты пытанне я папрасіў адказаць дырэктара фабрыкі Аляксея Агапава. Вось што ён сказаў:

—Тэрыторыя фабрыкі зойме каля 20 гектараў. На гэтай плошчы размесціцца галоўны корпус, цэнтральныя рамонтныя майстэрні, кацельня, шасціпавярховы адміністрацыйна-бытавы будынак і іншыя памяшканні. У вялікім галоўным корпусе будуць знаходзіцца ўсе цэхі асноўнай вытворчасці, склады сыравіны і гатовай прадукцыі, рамонтныя службы, а таксама дзве сталовыя.

На фабрыцы прадугледжваецца высокая ступень механізацыі і аўтаматызацыі як асноўнай вытворчасці, так і дапаможных аперацый, транспарціроўкі сыравіны і гатовай прадукцыі. Запраектавана, у прыватнасці, выкарыстанне аўтаматызаваных транспартных ліній, рознага роду канвеераў, электрапаяздоў і кранаў.

Новае прадпрыемства створыць у рэспубліцы ўласную сыравінную базу для патрэб трыкатажнай вытворчасці. Будзе выпускацца пражэ ў сумесі з нітранам. Гадавы выпуск перавысіць восем тысяч тон.

Для будучых слоніmsкіх камвольшчыкаў прадугледжаны вялікі аб'ём жыллёва-бы-

рые они должны принимать иногда несколько лет, — все бесплатно.

В Советском Союзе из года в год снижается число заболеваний. Только за последние 20 лет они стали встречаться вплетеро реже, смертность от них сократилась за это время в семь раз. В некоторых городах уже много лет нет случаев заболевания туберкулезом.

Каковы в целом по стране перспективы борьбы с туберкулезом?

—Для советской медицины туберкулез уже не «проблема номер один». Сегодня мы можем говорить, что он перестает быть массовой инфекцией. Однако рассчитывать на то, что вскоре с болезнью будет вообще покончено, по-видимому, нереально.

Туберкулез — особая инфекция. Его возбудитель может годами жить в организме, не вызывая болезненного процесса.

тавога будаўніцтва. Разам з фабрыкай вырастае цэлы гарадок.

Н. ЗАВЯЛІК.

НА СТО ТЫСЯЧ БОЛЬШ

Сельскія паштовыя аддзелены Случкага раёна, згодна з прынятым нядаўна Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, з ліпеня бягучага года выплачваюць ветэранам калгаснай і саўгаснай вытворчасці новыя, павышаныя пенсіі.

Работнікам аддзела сацыяльнага забеспячэння райвыканкома давялося перагледзець усе пенсійныя справы. 10 600 калгаснікаў і 1 000 рабочым і служачым, якія працавалі і жывуць у сельскай мясцовасці раёна, павышаны памеры пенсіі. Цяпер штомесячная сума выплаты пенсіі калгаснікам раёна дасягае 272,7 тысячы рублёў, а рабочым і служачым саўгасаў — 42 тысячы рублёў. Гэта амаль на 100 тысяч рублёў больш той сумы, якая выплачвалася гэтым катэгорыям пенсіянераў раней.

М. СЯУРУК.

ФАЊІПАЛЬ РАСШЫРАЕ МЕЖЫ

Яшчэ некалькі год назад вёска Фаніпаль Дзержынскага раёна нічым не адрознівалася ад звычайных сельскіх населеных пунктаў. Жылі тут паляводы, жывёлаводы, механізатары калгаса імя Фалько.

Але вось прыехалі ў Фаніпаль будаўнікі. Паблізу вёскі выраслі карпусы прамысловых прадпрыемстваў. Цяпер тут дзейнічаюць завод жалезабетонных канструкцый, завод па рамонту дарожна-будаўнічай тэхнікі, мостабудаўнічая арганізацыя. З'явілася неабходнасць расунуць межы Фаніпалю. Пачалася забудова новага жыллага масіву.

Першыя пяціпавярховыя жылыя дамы ўжо ўзняліся на ўскраіне вёскі. У гэтых будынках — усе камунальныя зручнасці. Навасялле справілі каля двухсот сем'яў рабочых, інжынераў, тэхнікаў і служачых мясцовых прамысловых прадпрыемстваў. Цяпер узводзяцца яшчэ тры 60-кватэрныя дамы, дзіцячы сад на 140 месц. Гэтыя аб'екты будуць здадзены ў эксплуатацыю ў канцы сёлета — пачатку будучага года. Адначасова пачынаецца будаўніцтва трох 120-кватэрных жылых дамоў. Хутка тут будзе свой ганцлёвы цэнтр, камбінат бытавога абслугоўвання.

М. АФАНАСЬЕУ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

В нашей стране установлен самый низкий в мире пенсионный возраст: 60 лет для мужчин и 55—для женщин. Проводы ветеранов труда на заслуженный отдых—это всегда праздник, который непременно проходит в торжественной обстановке. Но уход человека на пенсию не означает, что он обязан покинуть свое рабочее место. Закон нашей страны сохраняет за ним право на труд. Пенсионеры могут оставаться в своем коллективе или перейти на другое предприятие («КАЛІ НАДЫХОДЗІЦЬ СТАРАСЦЬ», 1 стр.).

Большое строительство идет сегодня в маленьких городах и селах Белоруссии. Вот и древний Слоним растет, молодеет. Псывяются новые жилые дома, детские сады и ясли, различные бытовые учреждения. Планами пятилетки предусмотрено возведение здесь камвольно-прядильной фабрики («ПЛАНЫ СЛОНІМСКІХ БУДАЎНІКОЎ», 3 стр.).

Курс на экономическую интеграцию последовательно осуществляется странами—членами Совета Экономической Взаимопомощи. В процессе экономического сближения большое значение придается специализации и кооперированию, международному разделению труда. Это касается производства промышленных изделий, добычи некоторых видов сырья, развития топливно-энергетическо-

го комплекса, совместного научно-технического сотрудничества («АСПЕКТЫ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ІНТЭГРАЦЫІ», 5 стр.).

Многих наших соотечественников интересует положение церкви в Белоруссии. Во время пребывания в нашей республике священник Иван Тарасевич и раввин Сидней Раков встречались с верующими, служителями культур. О своих впечатлениях они рассказывали на страницах «Голасу Радзімы». А сегодня на 5 стр. мы даем краткое объяснение того, как осуществляется в нашей республике свобода совести, которую гарантирует каждому гражданину Конституция БССР («СВАБОДА СУМЛЕННЯ»).

Озерский колхозный хор существует уже 35 лет. И бессменным его руководителем все эти годы является Татьяна Лопатина, простая деревенская женщина, получившая за свой редкий талант создательницы народных песен звание заслуженного деятеля искусств БССР. Ей исполнилось 80 лет, но все так же активна она в своем песенном творчестве («УЛАДАЛІНЦА ПЕСЕННЫХ СКАРБАЎ», 7 стр.).

Леса Белоруссии богаты самыми разнообразными грибами. Наибольшую известность, конечно, имеют боровики, подосиновики, маслята... Но есть немало и таких, которыми интересуются только микологи, люди, посвятившие свою жизнь изучению грибов, их влиянию на развитие леса. В корреспонденции «ГРЫБЫ БЕЛАВЕЖЫ» [8 стр.] рассказывается об исследованиях, которые ведут белорусские ученые по этой важной для лесного хозяйства теме.

Мінскі домабудаўнічы камбінат № 3—прадпрыемства зусім маладое. Тут вырабляюцца блок-пакоі, з якіх потым манціруюць шматпавярховыя жылыя дамы. Аб'ёмныя блокі, якія фарміруюць на спецыяльных устаноўках, бываюць чатырох відаў: для жылых пакояў, для кухні, санвузла і лесвічнай клеткі. Толькі ў першым годзе бягучай пяцігодкі камбінат пабудуе для жыхароў сталіцы 45 тысяч квадратных метраў жылля. НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд завода па вытворчасці блок-пакояў.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

МИНСК— МОСКВА— ТБИЛИСИ

Прошло уже более месяца с тех пор, как мы с женой вернулись в Париж. А я все еще не могу опомниться от массы впечатлений, полученных во время путешествия по Советской стране. Это была незабываемая волшебная сказка.

На этот раз мы воспользовались услугами «Интуриста». Удивительная организация этот «Интурист»! Уже на вокзале в Минске нас встретил гид, который взял на себя все заботы. Он привел нас к селению, где мы разместились в просторной интуристской «Волге».

В Минске я был восемь лет назад. Изменился ли за это время город? Первое впечатление, как будто нет. Так же многолюдна площадь перед вокзалом, украшенная у выхода двумя зданиями с башнями. Так же величественен Дом правительства с памятником Ленину. Но повернувшись, не узнаю площади. Ряд новых зданий, их раньше не было. Едем по Ленинской улице. Вот это сюрприз! Я даже ахнул. Куда делась вся эта масса деревянных домиков? Освободившееся пространство изрыто котлованами, очевидно, для будущих зданий. Вдали красивый небоскреб. Небоскреб оказался гостиницей «Юбилейной». Ее построил «Интурист».

Три дня в Минске пролетели очень быстро. Мы навестили родственников и их друзей. Невозможно описать все то, чем они нас угощали...

В Москве мы провели четыре дня. Представитель «Интуриста» снова встретил

нас на вокзале, а на улице Горького нас приняла недавно выстроенная гостиница под тем же названием — «Интурист». В Москве я впервые, и столица произвела на меня огромное впечатление. По своей величественности она напоминает Париж, но совсем на него не похожа. Дома, как старые, так и вновь построенные, имеют свой неповторимый стиль. Это, я бы сказал, сказочные терема. Широкие магистрали заполнены автомобилями, но не загромождены, как в Париже, где транспорт движется со скоростью пешехода. В Москве машины мчатся вперед широким и мощным потоком.

На улицах не сталкиваются машины, и пешеходы в ужасе не отскакивают в сторону, а спокойно идут по специально отведенным для них переходам.

Из окна своего номера я любовался скульптурами, украшающими противоположное здание. Это были не статуи разодетых королей и вельмож, а фигуры простых и красивых людей.

Тбилиси — цель нашей поездки, здесь прошло мое детство. С большим волнением ступил я на проспект Руставели (в прошлом улица Голловинского). Тут стоит здание бывшего кадетского корпуса, в котором я проучился три года и окончить который так и не довелось. Большой и довольно мрачный дом почти не изменился за эти полвека, только двухэтажный фасад, явно реставрированный, весело блестит высокими окнами. На дверях надпись: «Детский сад».

Деревья, кустарники, цветы... Грузинская столица утопает в зелени. В бытность мою этого не было.

А железная дорога? Как изменилась она! Вместо хорошо запомнившихся мне теплушек с железной печкой и надписью «8 лошадей или 20 человек» — комфортабельные спальные вагоны. Более трех тысяч километров прое-

хали мы от Бреста до Тбилиси. Это была не утомительная поездка, а увлекательное путешествие.

Стоя у окна, я вспоминал, как Донской кадетский корпус, в который я перевелся из Тифлисского, эвакуировался из Новочеркасска в Новороссийск, чтобы затем покинуть Родину. Для кадетов не нашлось железнодорожного состава, и несчастных мальчишек в осеннюю стужу 1919 года пешком погнали на станцию Куцевка. Многие не дошли, погибли, а я спасся, взобравшись на случайную телегу с ранеными, и от станции Куцевка до Новороссийска доехал на крыше вагона...

Рассказываю об этом жене, а сам смотрю на Куцевку из окна советского комфортабельного спального вагона. У перрона на белом мраморе вижу надпись: «В 1918 году здесь был штаб Красной Армии». К горлу подкатывается комок, по щеке катится слеза. Зачем было сопротивляться могучей народной силе? Зачем было бежать за границу?..

Данила МАШИН.

Франция.

ИМЕЛО БЫ БОЛЬШЕ СМЫСЛА...

Я переписываюсь со своей сестрой и братьями, по письмам знаю обо всех основных событиях в их жизни, но все же мне очень интересно получать «Голос Радзімы», где печатается много материалов о советской действительности. Часто газету берут у меня соседи, которые знают русский язык. Но главное — нам нравятся статьи на английском языке. Их читают мой муж, а также дети и внуки, когда они приходят к

нам в гости. Приятно также встречать на страницах газеты письма земляков на русском и английском языках.

Большое вам спасибо за книгу «Это и есть Советская жизнь». Она ходит по рукам среди тех моих знакомых, кто читает по-русски.

Наши сыновья устроились неплохо, один работает в отделе объявлений, а другой учителем. Они мне очень помогли в прошлом году, когда я собиралась в поездку на Родину.

И до поездки и теперь я слышу вокруг самые разнообразные мнения о Советском Союзе. Ведь есть в Америке такие люди, которые утверждают, что все евреи хотят уехать из СССР в Израиль. Особенно яростно это проповедуют фашисты под предводительством Кахана. Но их презируют все честные люди. Вернувшись из Советского Союза, я рассказала всем своим знакомым об увиденном, о том, что никакого антисемитизма в СССР нет.

На собственном опыте я убедилась, что в Советском Союзе нет разбойничьих нападений и грабежей, обычных в Соединенных Штатах, люди не боятся выходить на улицу в любое время дня и ночи. Мне кажется, что эмиграция отсюда в СССР имела бы больше смысла.

Эдит СЛАВИНА.

США.

ЧТО СУЛИТ НАМ ДЕНЬ ГРЯДУЩИЙ?

Не проходит и дня, чтобы Америку не сотрясали новости, одна сенсационнее другой.

Уже весь мир знает, что у нас опубликованы секретные документы, раскрывающие подлинную правду о войне во

Вьетнаме. Нас эти документы потрясли особенно. Ведь американский народ страдает от безработицы, от дороговизны, повышения налогов, загрязнения воздуха и воды, а также от мафии — воров, насильников, грабителей, убийц. На борьбу с этими бедами не хватает денег, зато их достаточно, чтобы убивать вьетнамцев, чтобы послать на убой во Вьетнам американских парней.

Каждый день совершаются убийства не только во Вьетнаме, но и в самой Америке. Убивают белых, негров, полицейских, а убийц не находят. Убийства происходят открыто, из автоматов. Все это делается будто по плану, будто смерть и насилие должны преследовать нас везде и всюду, каждодневно и ежедневно. Сколько мы будем так жить?

Бандитские выходыки продолжает Лига защиты евреев, другие гангстерские организации. Они объединяются для совместного ведения черных дел. Об этом мы здесь говорим так: сливаются деготь с керосином. Ничего нет хорошего в этом отвратительном и взрывоопасном соединении.

Еще одна неприятная новость — замораживание цен и зарплат в связи с валютным кризисом из-за слабости доллара.

Раньше во всех бедах американского общества печать монополий обвиняла большевиков. Это, мол, результаты их пропаганды и вмешательства. Теперь такие обвинения услышать редко. Все люди в стране поняли, что наше общество больное, что у нас начинаются новые времена — период ломки и возрождения. Все видят подлинных виновников народных бедствий. А от этого Америка колеблется, сомневается в своей правоте, теряет веру в свой образ жизни. Страна стоит на переломе. Что сулит нам грядущий день? Неизвестно. Но так долго продолжаться не может.

Е. МАТЮШКОВ.

США.

НАШЫ ГОСЦИ

ДРУГІ РАЗ У МОТАЛІ

Пры буржуазнай Польшчы ў 1929 годзе Ігнату Шыколку прыйшлося эміграваць у Канаду. Але за граніцай сэрца яго шчымяла ад болю па беларускай зямлі, па сваёй вёсцы Моталі, што ў Іванаўскім раёне, па родных і блізкіх. Даўно імкнуўся пабываць ён на Радзіме. І ў 1961 годзе, упершыню праз 22 гады, прыехаў, пагасціў у родных і блізкіх.

Сёлета ён зноў наведаў родную вёску. Уражанняў у сучасны Моталі набылася шмат, і ён ахвотна дзеліцца імі:

— Мяне ўзрадавала, што за такі адрыў часу многа чаго змянілася. Калі я першы раз ехаў з Іванава да Моталі, была звычайная пясчаная дарога. Цяпер жа ехаў па асфальтаванай. Я бачыў, як на палях мясцовага калгаса «40 год Кастрычніка» працуе многа рознай тэхнікі. За гэты час з'явіліся двухпавярховыя памяшканне школы, універмаг.

Колькі я ні заходзіў у дамы сваіх таварышаў — нідзе не бачыў дзяжы для цеста. У магазіне дастаткова хлеба. У Моталі працуе свая пякарня.

Мае землякі будуць прыгожыя дамы. Кожны з трох, чатырох, а то і больш пакояў. У дамах дастаток, кватэры абстаўлены дабротнай мэбляй, ёсць радыёпрыёмнікі, тэлевізары, газавыя пліты, халадзільнікі.

А. ШВАБ.

НАДЗЕЯ Губская гаворыць ціха, паважна, нібы прыкідае на вагу кожнае слова. На каленях ляжаць яе цяжкія, не па-жаноцку вузлаватыя рукі.

— Пракыла я на свеце шэсцьдзят тры гады. Розныя яны былі гэтыя гады: вясёлыя і сумныя, шчаслівыя і гартныя. Самыя цяжкія былі, муціць, гады маленства ды яшчэ вайны.

Дзясцяцера нас было ў бацькі. Як цяпер помню, людзі ў вёсцы спачувалі: «Сяргей Бялевіч толькі на дзетак і багаты». Зямелькі сваёй мелі — курцыя пераскочыць. Таму і ішлі адзін за адным да пана ў заробкі.

Мне яшчэ і дзясцяці гадкоў не мінула, а я ўжо і жаць умела, і малаціць, і кудзелю прасці.

Бывала, сядзем зімовым вечарам усе васьмёра дзевак за работу: адна красныя снуе, другая воўну чэша, трэцяя палатно тчэ, а чацвёртая з гатовага кужалю сукенкі кроіць... Браты тут жа, пры нас, лапці плятуць. Ніколі, бывала, і драбязы якой з мануфактуры не куплялі, самі сябе і апрадалі, і абувалі.

І ўсе на шчасце спадзяваліся. Па гэта шчасце старэйшы наш брат Раман ездзіў аж у Амерыку. Гады са два там, муціць, прабыў. Думалі, прыедзе — торбу грошай з сабой прывязе. А ён у зрэбных штанах, у якіх паехаў, у тых самых і вярнуўся.

Потым, памятаю, дакацілася да нашай вёскі чутка, быццам ёсць такія людзі — бальшавікі, яны цара скінулі, усіх панюў праганяюць, а іх зямлю аддаюць беднякам. І праўда, праз тыдзень пасля таго наш пан некуды ўцёк, а зямельку яго мужчыны па справядлівасці падзялілі.

Наша сям'я пачала выбівацца з галечы. Сталі зязджаць

сваты. Старэйшыя сёстры адна за адной павыходзілі замуж, не заўважыла, як і мая чарга надышла.

На тым надзеле, які мне бацька даў у пасаг, пачалі ладзіць свой хутар. Гаспадарку сакую-такую завялі: каня, кароўку, авечак, пару падсвінкаў. І ўсё ж іншы раз нялёгка даводзілася. Таму, калі сталі

РАСКАЗ МАЦІ

клікаць у калгас, наш гаспадар ні да каго раіцца не хадзіў і не думаў доўга: запрог каня, ускінуў плуг, барану і паехаў да былой панскай аборы. З тае пары ён і я, і дзеці, як трохі падкачаліся, хадзілі ў калгас на работу.

Але аднойчы, у нядзелю раніцай, дачуліся мы аб вайне. Не хацелася людзям верыць. Як жа гэта так, думалася, толькі ж, здаецца, на ногі сталі, пачалі жыць па-людску, а тут на табе — вайна!

Што было пасля, дык і ўспамінаць страшна. Каб таго, крый божа, ніхто болей і не чуў, і не бачыў. Фёдар мой адразу падаўся ў партызаны, а ў нас — ніводнай ночкі спакойнай не было, ніводнага дзяснэчка без страху не пражылі. Як сілы ставала, дык і сама не ведаю. Муціць, толькі злосць, вялікая злосць, а яшчэ — трывога за дзясцей давалі сілы. Засталося іх у мяне на руках сямёра. Старэйшай чатырнаццаты гадок ішоў, а меншаму, Геню, і двух не споўнілася.

Чула я па радыё, што ў Хатыні помнік зрабілі, што там толькі двое чалавек у вайну

ўцалелі, а ўсіх астатніх папалілі разам з хатамі. А колькі ж такіх вёсак і ў нашым Чэрвеньскім раёне! Кожную ночку то там зарывае, то тут. Побач з нашай вёскай Клімаў Лог была вёска Ляды. Наскочылі аднойчы немцы, людзей пастралілі, а вёску спалілі. Ніводнай хаты, ніводнай будоўкі не пакінулі. Гэтак жа сама і ў Будзе зрабі-

РАСКАЗ МАЦІ

лі. І колькі людцоў нявінных загінула — і злічыць, муціць, нельга.

Але як цяжка ні было, людзі верылі: не вечна фашыстам панаваць, чынціць над людзьмі здзек і гвалт, вернуцца нашы, вызваляць, уратаюць.

І дачакаліся. Усё сяло выйшла сустрэкаць нашых. І я з сынама Валодзем, што ў вайну нарадзіўся, на руках. Нейкі салдат з машыны саскочыў, падышоў да нас і даў малому драбок цукру. Узяў яго Вова, у руках круціць, а што рабіць з ім, не ведае. Я кажу: «Лізі, сыноч». Лізінуў ён язычком, ды як засмяецца...

Цяжка ўспамінаць усё гэта маёй субядседніцы. Але патроху вочы Надзеі Сяргееўны святлеюць, а на твары яе з'яўляецца ўсмешка. Яна працягвае ўжо спакойней:

трое, — давалі помач грашыма. Фёдар нека падлічваў, што мы атрымалі аж пяцьдзят сем тысяч на старыя грошы.

Дзеці тым часам падраслі. Старэйшая дачка пайшла працаваць у школу, сыны — у калгас. Ды і самі яшчэ мелі сілу. Муж спачатку ў калгасе пасвіў кароў, потым у Чэрвені рабіў на пракамбінаце. А я ўвесь час цялят даглядала.

Памалу ўсе адзінаццаць дзясцей выраслі, вывучыліся і выйшлі ў людзі.

А цяперак — дык што ж і хацець лепшага. Пенсію добрую са старым атрымліваем, дзеці не забываюць, клічуць да сябе жыць. Але як падумаеш, што трэба ўсё кінуць: і тое месца, дзе нарадзіліся і дзетак узгадавалі, і яблыньку пад агомам, то нікуды ехаць не хочацца.

Дзеці часцяком наведваюць да нас, ды і самі да іх у госці ездзім. Нядаўна спраўлялі вяселле Надзі, дык усе папрыязджалі. Аня з Чэрвеня, Фёда з Полацка — яна працуе завучам у школе, а ён — майстар у атэлье. З Мінска прыехалі Тая з мужам (яна робіць у міністэрстве), Лёня з жонкай (ён галоўны механік будаўнічага трэста). Коля і Рая сталі інжынерамі. Геня зараз партыйны работнік, Валодзя — журналіст. Надзя — інжынер на тым заводзе, дзе вылічальныя машыны робяць, Света ўладкавалася тэхнікам на заводзе, а Зоя лабаранткай. Абедзве яшчэ вучацца вечарамі.

Сабраліся ўсе, пагулялі, паспявалі. Я сяджу, слухаю, аб чым гавораць, радуюся і думаю: шмат пагаравалі нашы людзі, дорага заплацілі за шчаслівае жыццё.

Яўген АНТОНІК.

У час знаходжання ў Мінску турысцкай групы суайчыннікаў з Канады некаторыя жанчыны цікавіліся стаковішчам царквы ў Беларусі. Яны расказвалі, што канадскія і амерыканскія газеты часта пішуць, быццам у СССР праследуюць царкоўнікаў і веруючых. Аднак на гэтыя пытанні ўжо даваў свяшчэннік Іван Тарасевіч з Чыкага («Голас Радзімы», № 13 за 1971 г.), які ў час знаходжання на Радзіме наведаў царквы і касцёлы. Тым чынам, якіх цікавяць пытанні рэлігіі ў Беларусі, мы прапануем кароткае тлумачэнне таго, як у нас ажыццяўляецца

СВАБОДА СУМЛЕННЯ

Яна, гэта свабода, азначае права кожнага грамадзяніна самастойна вызначаць адносіны да рэлігіі. Ён можа верыць у бога або не—гэта яго асабістая справа. Ён можа вызнаваць любую рэлігію, мяняць свае рэлігійныя перакананні або быць атэістам. Дзяржава не кантралюе адносіны грамадзян да рэлігіі. Ні ў пашпарты і любых іншых дакументах, ні ў анкетах, якія запаўняюцца пры прыёме на работу, нідзе не ўказваюцца адносіны чалавека да рэлігіі. Свабоду сумлення гарантуе Канстытуцыя БССР, у 99 артыкуле якой сказана: «У мэтах забеспячэння за грамадзянамі свабоды сумлення царква ў БССР аддзелена ад дзяржавы і школа ад царквы. Свабода адпраўлення рэлігійных культаў і свабода антырэлігійнай прапаганды прызнаецца за ўсімі грамадзянамі».

У Беларусі сярод веруючых найбольшая колькасць—гэта праваслаўныя і католікі. Ёсць таксама евангельскія хрысціянне-баптысты, стараверы, іудзеі і іншыя. Усе яны карыстаюцца аднолькавымі правамі.

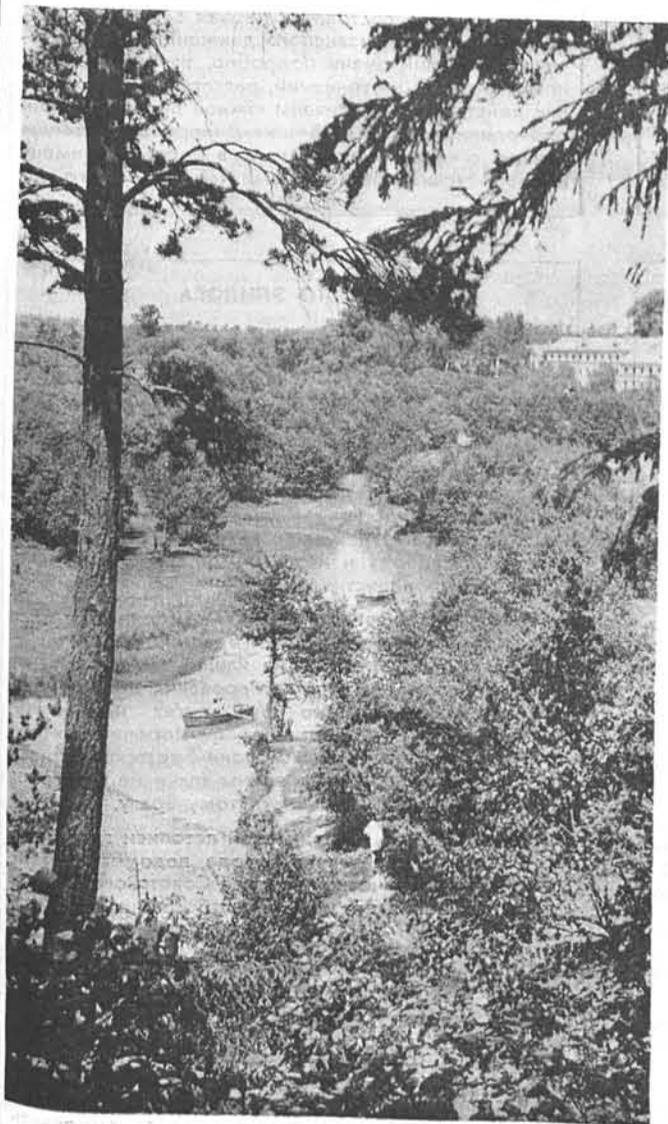
Згодна з законам веруючыя маюць права аб'ядноўвацца для сумеснага задавальнення сваіх рэлігійных патрэб і ствараць абшчыны. Яны самі выбіраюць выканаўчыя органы гэтых абшчын, самі распараджаюцца грашовымі ахвяраваннямі, выбіраюць або наймаюць служыцелей культуры. Мясцовыя органы ўлады перадаюць ім у бясплатнае і бестэрміновае карыстанне царквы, касцёлы, сінагогі і г. д. Калі такіх памяшканняў няма ў данай мясцовасці, дзе створана, напрыклад, баптысцкая абшчына, то веруючыя могуць пабудаваць або купіць малітоўны дом, што часам і здараецца.

Дзяржава не ўмешваецца ў кананічную дзейнасць царквы і не аказвае царкоўным і рэлігійным абшчынам ніякай матэрыяльнай ці іншай падтрымкі. Царквы, манастыры, духоўныя навучальныя ўстановы і г. д. утрымліваюцца на сродкі веруючых. Праваслаўная царква выдае «Журнал Московской патриархии», саюз евангельскіх хрысціян-баптыстаў—часопіс «Братский вестник». Выдаецца рэлігійная літаратура для патрэб царквы.

Тыя грамадзяне, якія прытрымліваюцца рэлігійных поглядаў, свабодна выконваюць усе абрады, як, напрыклад, вячэнне, хрышчэнне дзяцей у царквах або касцёлах, памінкі і г. д., а таксама святкуюць рэлігійныя святы. Яны маюць права вывучаць рэлігію прыватным чынам.

Час ад часу ў заходніх краінах прэса ўзнімае шум з-за таго, быццам у нас праследуюць або нават судзяць веруючых. Гэта робіцца з варожай прапагандысцкай мэтай. Ніхто і ніколі ў Савецкай краіне не быў асуджаны за веру. Ёсць, аднак, выпадкі, калі веруючыя, гэтак жа як і атэісты, парушаюць законы або робяць злачынствы. Закон ацэньвае іх учынкi па заслугах, а не па светапогляду.

Большасць савецкіх грамадзян, у тым ліку і беларусаў, парвалі з рэлігіяй. Гэта адбылося таму, што за гады Савецкай улады народ пакончыў з цемрай і невуцтвам, што сталі ўсеагульнымі пісьменнасць і адукацыя. У большасці сваёй людзі правільна разумеюць сацыяльныя і прыродныя з'явы, яны адчуваюць, што іх лёс, дабрабыт, шчасце — ва ўласных руках. Тая ж нязначная частка насельніцтва, якая не адмовілася ад рэлігіі, карыстаецца поўнай свабодой веравызнання.

Свіслач ля Ждановіч.

Фота Ул. КАЗЛОВА.

АСПЕКТЫ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ІНТЭГРАЦЫІ

Сацыялістычная эканамічная інтэграцыя...

Гэтыя словы пачалі часта з'яўляцца ў дакументах брацкіх камуністычных і рабочых партый, афіцыйных паведамленнях аб нарадах і сустрэчах кіраўнікоў краін сацыялістычнай арыентацыі.

Курс на эканамічную інтэграцыю, які паслядоўна ажыццяўляецца дзяржавамі Савета Эканамічнай Узаемадапамогі, адлюстроўвае аб'ектыўныя патрэбнасці развіцця сусветнага сацыялізма.

Глыбока інтэрнацыяналістычны па сваёй сутнасці сацыялістычны лад, агульнасць карэнных палітычных і сацыяльна-эканамічных інтарэсаў, адзінаства ідэалогіі і канчатковай мэты — усё гэта служыць асновай для ўсё больш цеснага збліжэння сацыялістычных дзяржаў.

Дабратворныя вынікі такога збліжэння пераканана чым дамагнецца хуткі рост эканомікі краін — членаў СЭУ. У 1969 годзе яны выпрацавалі 920 мільярдаў кілават-гадзін электраэнергіі, здабылі каля 345 мільёнаў тон нафты і больш за 1200 мільёнаў тон каменнага і бурлага вугалю, выплавілі 147 мільёнаў тон сталі, выпусцілі 130 мільёнаў тон цэменту, 320 тысяч металарэзных станкоў, больш за 100 тысяч зборжаўборачных камбайнаў, прыкладна 550 тысяч трактараў.

Краіны СЭУ з'яўляюцца індустрыяльным і аграрным раёнам свету, які найбольш дынамічна развіваецца. Аб'ём іх прамысловай вытворчасці за апошнія дваццаць гадоў павялічыўся больш чым у 6,8 раза, у той час як у развітых капіталістычных краінах — толькі ў 2,9. Дзякуючы гэтаму доля краін сацыялістычнай садружнасці, якія займаюць 18 працэнтаў тэрыторыі і маюць усяго 10 працэнтаў насельніцтва зямнога шара, вырасла ў сукупным аб'ёме сусветнай прамысловай прадукцыі з 18 да 32 працэнтаў. Вялікіх поспехаў дасягнулі краіны СЭУ і ў развіцці сельскай гаспадаркі, навукі, культуры, у павышэнні жыццёвага ўзроўню працоўных.

Цяпер краіны СЭУ дасягнулі значных поспехаў у развіцці прадукцыйных сіл і пераходзяць да больш эфектыўных метадаў гаспадарання.

Створаны ўсе перадумовы, каб узняць супрацоўніцтва на новы, якасна больш высокі ўзровень. Гэтаму і заклікана служыць сацыялістычная інтэграцыя — планамерны працэс эканамічнага збліжэння, які цалкам адпавядае інтарэсам народаў брацкіх краін.

На XXV сесіі СЭУ, якая нядаўна адбылася ў Бухарэсце, была прынята комплексная праграма развіцця сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі.

У мінулым годзе планавыя органы і міністэрствы краін сацыялістычнай садружнасці правялі каардынацыйны перспектывны план развіцця народнай гаспадаркі на 1971—1975 гады. У адрозненне ад такіх кансультацый у мінулым, калі ў асноўным узгадняліся толькі ўзаемныя пастаўкі тавараў, цэнтр цяпер перанесены ў вытворчую сферу. Каардынацыя планаў становіцца цяпер комплекснай, ахоплівае навукова-даследчыя, праектна-канструктарскія работы, вытворчасць, збыт, размякванне капітальных укладанняў.

Асабліва ўвага ўдзяляецца міжнароднай спецыялізацыі і вытворчаму каапераванню ў інтарэсах далейшага

развіцця міжнароднага падзелу працы. Зыходзячы з рэкамендацый СЭУ, распрацаваны з улікам спецыфікі эканомікі асобных краін, на аснове поўнага раўнапраўя, добраахвотнасці і ўзаемнай выгады, у Польскай Народнай Рэспубліцы, напрыклад, галоўная ўвага звяртаецца на развіццё горназдабываючай, хімічнай, металургічнай прамысловасці, суднабудавання і транспартнага машынабудавання; у Чэхаславакіі — на пераважнае развіццё энергетычнага машынабудавання, хімічнай прамысловасці, выпуск электравозаў і цеплавозаў; у ГДР — на хімічную прамысловасць, стварэнне прыбораў і вырабаў дакладнага машынабудавання, здабычу бурлага вугалю. На вырабе нафтаперапрацоўчых устаноў спецыялізуецца СССР і Румынія. Вытворчасць цяжкага металаемістага машынага абсталявання сканцэнтравана ў СССР, Чэхаславакіі і Польшчы.

За апошнія гады органамі СЭУ былі распрацаваны рэкамендацыі па спецыялізацыі вытворчасці прыблізна 2300 тыпаў машын і абсталявання, каля 3000 відаў прадуктаў хімічнай прамысловасці, шэрагу вырабаў чорнай і каларовай металургіі, радыёэлектронікі.

Паслядоўна паглыбляецца і вытворчае каапераванне.

Па буйнейшаму ў свеце нафтаправоду «Дружба», пабудаванаму Савецкім Саюзам, Венгрыяй, ГДР, Польшчай і Чэхаславакіяй, да пачатку 1971 года (за сем гадоў эксплуатацыі) было перапанавана ў еўрапейскія сацыялістычныя краіны больш за 130 мільёнаў тон савецкай нафты. Эксплуатацыя нафтаправода дае вялікі эканамічны эффект: кошт транспартвання нафты абыходзіцца ў пяць разоў танней, чым па чыгунцы, і ў два разы танней, чым водным шляхам. Чэхаславацкія спецыялісты падлічылі, што нафтаправод «Дружба» даў магчымасць іх краіне сэканоміць на транспартных расходах больш за 1,5 мільярда крон.

Цяпер ідзе пракладка другой чаргі нафтаправода; у 1975 годзе па ім у брацкія краіны паступіць каля 50 мільёнаў тон нафты.

Гэтак жа эфектыўна дзейнічае энергасістэма «Мір», якая аб'яднала ў адно кольца энергасістэмы ўсіх краін СЭУ агульнай магутнасцю звыш 44 мільёнаў кілават. У 1970 годзе ўзаемныя пастаўкі электраэнергіі склалі 13 мільярдаў кілават-гадзін.

З дапамогай буйной галіновай арганізацыі «Інтэрметал» у 1970 годзе быў ажыццёўлены абмен 1,7 мільёна тон металапрадукцыі — пракату, профіляў, труб. Дзяржавы — удзельніцы «Інтэрметалу» намячаюць у бліжэйшым будучым пабудаваць на базе Курскай магнітнай аномаліі гіганцкі металургічны камбінат, дзе мяркуюцца выплаўляць 10—12 мільёнаў тон сталі ў год.

У шырокіх маштабах вядзецца каапераванне здабычы некаторых відаў сыравіны або выпуску прамысловых вырабаў. У якасці прыкладаў можна назваць кааперацыю паміж СССР, Венгрыяй і Польшчай у вытворчасці алюмінію, сумесны ўдзел ГДР і ПНР у развіцці паліўна-энергетычнага комплексу ў Турашуве, будаўніцтва Венгрыяй і Румыніяй газавода, супрацоўніцтва СССР з шэрагам еўрапейскіх сацыялістычных краін па выпуску легкавых аўтамабіляў на Волжскім аўтазаводзе ў горадзе Тальяці.

Міждзяржаўнае чыгуначнае аб'яднанне налічвае больш за 100 тысяч вагонаў, якія перавозяць кожны год звыш 100 мільёнаў тон грузаў. Рацыянальнае выкарыстанне рухомага саставу дало магчымасць скараціць патрэбнасць у вагонах прыкладна на 20 працэнтаў і значна зменшыць прабегі паражняку.

Краіны СЭУ маюць велізарны навуковы патэнцыял: звыш 1 мільёна навуковых работнікаў. Гэта — прыкладна адна трэць іх агульнай колькасці ў свеце.

Аб'яднанне намаганняў краін СЭУ ў галіне навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва прыносіць велізарны эффект. Цяпер звыш 700 савецкіх і 860 навуковых арганізацый краін СЭУ праводзяць сумесныя даследаванні. У 1965—1970 гадах былі скаардынаваны навукова-даследчыя работы па 180 буйных праблемах і 850 тэмах, якія маюць важнае народнагаспадарчае і навуковае значэнне.

Вялікі калектыў вучоных сацыялістычных краін працуе ў Аб'яднаным інстытуце ядзерных даследаванняў у Дубне. Навуковае супрацоўніцтва вядзецца і ў галіне асваення космасу: былі запушчаны чатыры спадарожнікі серыі «Інтэркосмас».

Сацыялістычная інтэграцыя звязана з далейшым умацаваннем сусветнага сацыялістычнага рынку, з рашчэрпеннем узаемнага гандлю брацкіх краін.

Пагадненні на 1971—1975 гады паказваюць, што тавараабарот СССР з членамі СЭУ ўзрастае за пяцігоддзе ў 1,5 раза і складзе звыш 76,9 мільярда рублёў. Ва ўзаемным гандлі істотна павялічыцца доля прадукцыі машынабудавання, у тым ліку і камплектных паставак абсталявання. Пры тэхнічным садзейнічанні Савецкага Саюза ў краінах СЭУ ў гэтым пяцігоддзі будзе пабудавана каля 400 аб'ектаў.

У савецкім экспарце вялікае месца зоймуць і неабходныя для брацкіх краін сыравіна і матэрыялы. Пастаўкі нафты ўзрастаюць са 138 мільёнаў тон у 1966—1970 гг. да 243 мільёнаў тон за гады дзевятай пяцігодкі; прыроднага газу адпаведна — з 8 да 33 мільярдаў кубаметраў; электраэнергіі — з 14 да 42 мільярдаў кілават-гадзін; жалезнай руды (у пераліку на метал) — з 72 да 94 мільёнаў тон. Што ж датычыць савецкага імпарту, то ў новай пяцігодцы з краін СЭУ будзе ўвезена абсталявання для хімічнай прамысловасці на 1,3 мільярда рублёў, сродкаў чыгуначнага і воднага транспарту — амаль на 3 мільярды рублёў, прамысловых тавараў народнага спажывання — больш чым на 8,5 мільярда рублёў.

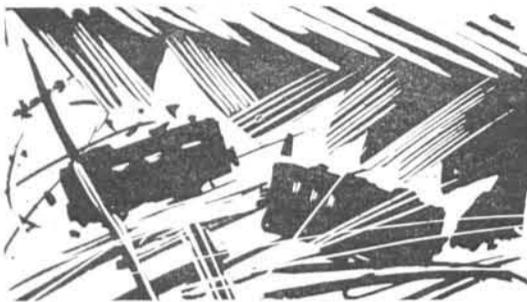
Ажыццяўленне сацыялістычнай інтэграцыі прадугледжвае далейшае ўдасканаленне дзейнасці Міжнароднага банка эканамічнага супрацоўніцтва, які абслугоўвае знешнегандлёвыя аперацыі краін СЭУ. З 1 студзеня 1971 года пачаў дзейнічаць Міжнародны інвестыцыйны банк.

Забяспечваючы поспехі кожнай сацыялістычнай краіны паасобку і ўсёй садружнасці ў цэлым, сацыялістычная эканамічная інтэграцыя яшчэ больш умацуе магутнасць сусветнага сацыялізму — рашучай сілы ў барацьбе народаў супраць імперыялізму, за мір і сацыяльны прагрэс.

Аляксей АРЭШКІН.

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

Десять дней простояли мы вместе с частями стрелковой дивизии в обороне. Наконец, прилетел генерал-майор Клещева с инструкцией о расформировании партизанских подразделений и привез бланки с печатью Белорусского штаба партизанского движения, которые надо было заполнить и вручить каждому партизану, не менее трех месяцев провоевавшему в наших рядах.

В штабе снова закипела работа.

Всех, кто оставался в Брестской области на партийно-советскую и хозяйственную работу, мы свели в отдельный отряд. После этого начали готовить к отправке за линию фронта, в Коречинские леса, на помощь Сергею Ивановичу Сикорскому бригаду имени Флегонтова. Возглавил ее Федор Федорович Тараненко, который командовал этой бригадой еще до Жохова, с июня по ноябрь 1943 года, и теперь снова вернулся в нее.

В тыл противника со специальным заданием отправился мой старый партизанский друг Михаил Петрович Хохлов.

Наконец, началось самое трудное: расформирование партизанских бригад и отрядов южной зоны.

Стройной колонной, держа равнение, к пункту сдачи оружия подходил очередной отряд. Команда «смирно!», поименная переключка по списку, и следом за ней новая команда:

— Сдать оружие!

Один за другим выходили из строя наши бойцы и бережно опускали на землю винтовки и автоматы, трофейные пистолеты и пулеметы, — то самое оружие, которым они с беззаветной отвагой и мужеством громили ненавистного врага. А потом, уже под командой сержантов — представителей запасного армейского полка, отправля-

немецко-фашистские оккупанты? Не один год пройдет, прежде чем наш народ сотрет с лица своей земли оставленные этим двуногим зверьем страшные следы. Прав Михаил Николаевич, как прав был и Сергей Иванович Сикорский, в самые тяжелые дни борьбы во вражеском тылу не раз заводивший разговор о том, как все мы будем жить и трудиться после нашей победы.

Но ведь победа еще впереди, — до конца войны срок немалый. В этом Тупицын тоже прав. И я спросил:

— А как же быть со все еще оккупированными районами области? Кто должен добывать фашистов там?

Михаил Николаевич пожал плечами:

— Мало ли в тех местах боевых партизанских сил. Вместе с наступающими частями нашей армии они камнями на камне не оставят от всей гитлеровской своры.

Я, наконец, решился высказать свое, самое заветное:

— Что добьют, в этом ни малейшего сомнения нет. Но я, Михаил Николаевич, по самой своей профессии — человек военный, и как у каждого советского солдата, испытавшего горечь отступления сорок первого года, у меня к немцам собственный, еще далеко не оплаченный счет. А оплатить его они должны сполна. Ради этого и живу.

— И что же?

— Только одно: не выпущу оружия из рук до тех пор, пока хоть один вооруженный фашист будет стоять на ногах!

— Значит...

— Мое место на фронте!

Тупицын не стал ни спорить, ни возражать.

— Я понимаю вас, — сказал он, протягивая на прощание руку. — На вашем месте и я рассуждал бы так же. Ну что ж, желаю удачи и, как поется

водилось встречаться. Не менее пристальный интерес высшего партизанского командования вызвала и обстановка, сложившаяся в настоящее время на севере области, в еще оккупированных немцами районах.

— В чем могут больше всего нуждаться сейчас находящиеся там партизанские отряды и бригады? — Какую помощь в первую очередь должна оказать им Большая земля?

К этим двум основным вопросам и сводилась, главным образом, суть продолжительной беседы. Чувствовалось, что товарищи хотя и из первых уст, из первоисточника услышать все самое важное, чтобы немедленно сделать необходимые выводы, и в своих ответах я старался быть предельно объективным и по-военному точным. Доложил о наших потерях в тяжелых боях на Днепровско-Бугском канале, об успешных действиях во вражеском тылу бригады имени Ленина под командованием Виктора Каткова. Сообщил и о том, что незадолго до моего отъезда новый комбриг, Федор Федорович Тараненко, повел бригаду имени Флегонтова в Коречинские леса на помощь Сергею Ивановичу Сикорскому.

Сил, одним словом, у партизан хватит, но вот оружием, и особенно боеприпасами, надо помочь как можно скорее.

И вдруг — вопрос:

— А сами вы не хотели бы снова попасть во вражеский тыл и продолжать борьбу?

Ответ последовал сразу же, без всякого промедления:

— В Коречинские леса готов хоть сегодня!

Однако вместо немедленной отправки к боевым друзьям мне было приказано составить подробный письменный отчет о том, как народные мстители южной Брестчины выполняли свой священный долг перед матерью-Родиной и что было

в песне: «Если смерти, то мгновенной, если раны — небольшой». А больше всего хочу, чтобы после победы живым и здоровым возвратились к нам на Брестчину.

— Вот за это спасибо!

И мы расстались.

Но одно дело — собственное, пусть самое горячее желание, и другое — а как же сложится твоя дальнейшая судьба, вчерашний партизан? Я не знал, возьмут ли меня в армию, не совсем ясно представлял себе, к кому в первую очередь следует обратиться с ходатайством об этом.

Тем временем одно за другим прибыли два неожиданных, чрезвычайно радостных известия: теплое, дружеское письмо от Михаила Петровича Хохлова и короткая радиограмма из Белорусского штаба партизанского движения.

Михаил Петрович подробно сообщал об обстановке, сложившейся за последнее время в нашей прежней партизанской зоне на все еще оккупированной гитлеровцами территории Брестчины. То ли в слепой ярости перед неумолимо приближающимся разгромом, то ли в безумном страхе перед своим бесноватым «фиурером», немцы все еще пытались удержаться на советской земле, с упорством обреченных цепляясь за укрепленные рубежи и опорные пункты. С фронта их днем и ночью громили наступающие части Красной Армии, с тыла удар за ударом наносила партизанская бригада имени Ленина, которой командовал Виктор Вениаминович Катков. Вместе с бригадой действовала группа чекистов-разведчиков капитана Черного и один взвод партизанского отряда имени Чапаева. Гитлеровцы несли огромные потери, — настолько значительные, что взвод чапаевцев намеревался в ближайшее время перебазироваться в Коречинские леса. Вот почему, сообщая обо всем этом, Михаил Петрович не без прису-

после нашего соединения с частями Красной Армии — освободительницы. На эту непривычную работу ушло три дня, а потом новый приказ:

— Ваши родственники в Москве? Поезжайте в столицу, отдохните, наберитесь сил перед отлетом в немецкий тыл.

Но вторично добираться в Коречинские леса мне уже не пришлось: не успел закончиться месячный отпуск, как Москва победно салютовала героям — советским воинам и партизанам, освободившим от немецко-фашистских захватчиков столицу Советской Белоруссии — город Минск.

Близилось полное освобождение от оккупантов всей, до последней пяди, священной земли победоносного советского народа.

Близилось, но до полного завершения войны, до фашистского логова — Берлина — было еще далеко. И с разрешения Белорусского штаба партизанского движения я получил право ходатайствовать о зачислении меня в ряды Красной Армии для немедленной отправки на фронт.

Сердце зашлось от радости, когда получил назначение на Первый Украинский фронт, командиром 1287-го зенитного артиллерийского полка 13-й армии: снова в строю, снова в родной армейской семье!

И опять — походы...

С боями — на запад, через всю Польшу, до западных польских границ с Германией.

Оттуда — стремительный бросок для спасения обреченной гитлеровцами на уничтожение столицы Чехословакии — Праги.

И, наконец, последний сокрушительный удар непобедимых советских войск — победный штурм фашистского логова — Берлина!

лись к новому месту службы: теперь ты не партизан, а советский солдат!

В конце недели запасной полк, целиком состоявший из наших людей, обмундированных в армейскую форму, был построен для прощания с прежним командованием. Начальник штаба полка огласил приказ о награждении отличившихся в боях, теперь уже бывших, партизан — и прощайте, братья, прощайте, дорогие друзья!..

В тот вечер я отправил в Белорусский штаб партизанского движения свою последнюю радиограмму:

«Партизанские бригады и отряды расформировал, личный состав передал в армию. Отобранных людей для работы в партийных, комсомольских, советских и хозяйственных органах области передал... Прошу разрешения вернуться в армию и мне. Рацию передаю товарищу Тупицыну».

На следующее утро я отправился к Михаилу Николаевичу Тупицыну, который недавно прибыл из Москвы. Мы долго разговаривали с ним — о Москве, о войне, о близкой уже победе над врагом. Михаил Николаевич советовал мне остаться на работе в Брестской области.

— Вы и сами, конечно, понимаете, — говорил он, — сколько нам всем этой работы предстоит. И города придется заново поднимать из пепла, и заново строить сожженные гитлеровцами деревни. По винтику, по кирпичику восстанавливать разрушенные и разграбленные предприятия. До конца войны еще немалый срок, и мы не можем, не имея права откладывать восстановительные работы до полной нашей победы. Люди для этого — вот как нужны, а людей — в обрез...

Мог ли я что-либо возразить против этих весомых и убедительных доводов? Мог ли любой из нас, вчерашних партизан, без острой душевной боли глядеть на то, во что превратили Брестчину

щего ему оптимизма выражал уверенность в том, что нам с ним, очевидно, суждено встретиться в самом непродолжительном времени.

А в радиограмме из Белорусского штаба партизанского движения говорилось:

«Ковальского с документами направить в БШПД в Ново-Белицу для отчета о проделанной боевой работе».

Нелегко было добираться туда по запруженным нашими воинскими частями и боевой техникой прифронтовым дорогам. Пожалуй, во время этой поездки я впервые с особенной остротой почувствовал неугасимую тоску каждого солдата по родной армейской семье, от которой по воле судьбы был оторван в трудные годы военных испытаний. Но вместе с тоской, с невольной завистью к тем, у кого на плечах полевые солдатские и офицерские погоны, во мне все больше и больше крепла решимость добиться своего: после Ново-Белицы — либо назад к партизанам в Коречинские леса, либо на фронт.

С тем и приехал в Ново-Белицу и на следующее утро явился в Белорусский штаб.

Несмотря на ранний утренний час, здесь уже царило хлопотливое, озабоченное оживление, и на первый взгляд могло показаться, что среди массы всех этих деловито спешащих куда-то людей ни одному нет до меня ни малейшего дела. Но первоначальное впечатление оказалось ошибочным: стоило доложить о своем приезде, как тут же выяснилось, что меня уже давно ждут.

В тот же день состоялась первая встреча с руководителями партизанского движения в Белоруссии. Товарищи очень подробно, требуя новых и новых деталей и уточнений, расспрашивали о том, как действовали партизаны южной Брестчины, как проходили решающие бои на Днепровско-Бугском канале, с какими трудностями в борьбе с немецко-фашистскими захватчиками нам чаще всего до-

ВМЕСТО ЭПИЛОГА

Мой рассказ подходит к концу.

Он, конечно, не претендует на то, чтобы полностью охватить многотрудную жизнь и всю героическую боевую деятельность верных советских патриотов — партизан Брестчины в годы Великой Отечественной войны. Я постарался, как мог, рассказать только о тех событиях, в которых сам принимал непосредственное участие, и о своих боевых друзьях-партизанах, с кем рука об руку боролся за свободу и независимость нашей горячо любимой социалистической Отчизны.

Всему миру известна гордая, немеркнущая слава бессмертного гарнизона Брестской крепости-героя, который первым на нашей земле развеял миф о непобедимости гитлеровских полчищ. Но люди меньше знают о двух других неприступных крепостях на Брестчине — о Коречинских лесах и южной партизанской зоне Брестской области, которые до конца войны так и не склонили головы, не покорились заклятому врагу.

Этот пробел в исторической летописи героической борьбы советского народа, ведомого великой Коммунистической партией Советского Союза, я и постарался по мере сил восполнить в своих записках.

Если моя книга донесет до читателей неповторимую суровую романтику партизанских будней, если затронет она душу молодых моих сограждан, во имя жизни и счастья которых их отцы и старшие братья-партизаны не щадили ни сил, ни жизни своей — значит задача моя выполнена. А нет для советского человека ничего более драгоценного, чем честно и до конца выполнить свой патриотический долг.

ПРЫГАРШЧЫ СОНЕЧНАЙ МУЗЫКІ

Засядзеліся да змяркання: не прынята ў вёсцы пачынаць размову адразу з галоўнага.

— Гэта вось як было, — расказваў Іван Мацкевіч, гаспадар дома. — У калгасе гарачая пара — пад'ём зябліва, а мы ў Мінску канцэртны даём, па тэлебачанню выступаем. Вярнуліся — трактарысты вазамі пшаніцу воззяць, а нам атрымліваць няма чаго. Узяў я са сяняны цымбалы, ударыў па струнах: вось наша пшанічка дзе! А жонка гаворыць: не пшаніцы шкада, перад лодзьмі сорамна — прагулялі.

У пакой увайшоў статны прыгожы юнак. Сын Івана Іосіфавіча — Іван. Узяў з шафы баян, зайграў і стаў ціха напываць.

Іван Іосіфавіч задумліва глянуў на сына І, усміхнуўшыся, працягваў:

— У нас у аркестры быў баяністам Пеця Шымкевіч, цяпер у арміі служыць. Памятаю, выступалі на абласным аглядзе-конкурсе. І так я заглядзеўся на баян: вось бы мне, думаю, у маладыя гады такі інструмент! Задумаўся: усе калгасную польшу выбіваюць, а мне дзяцінства ўспомнілася...

Падлеткам Янак пасвіў кароў у пана падлоўчага — правай рукі ляснічага. Плата невялікая, але адмаўляцца нельга: падлоўчы іншы раз дроў сабраць дазволіць у лесе, а то і бярвенца паабядае бацьку на цымбалы. Стары Іх сам майстраваў.

А на цымбалы прыдатнае дрэва і ў лесе не лёгка выбраць. Елка патрэбна, і не любая, а тая, каб на сонцы не сохла і не ў сырм месцы расла. Многа яшчэ сакрэтаў трэба ведаць, каб плячае дрэва выбраць.

— Загаварыў ты нас, бацька. Калі ўсё гэта было! — сказаў Іван. — Ты лепш прынясі інструмент. Няхай чалавек паслухае сапраўдныя цымбалы.

Іван Іосіфавіч ідзе ў сенцы. Вяртаецца з велізарнымі белымі цымбаламі, беражліва кладзе Іх на стол.

— Сівыя ўжо, — смяецца сын.

— Старадаўнія, — згаджаецца бацька. — Дзедаўскія.

Да гэтых люблю даўня, верная. Не бяда, што ў Іх, як падлічылі спецыялісты, ўсяго паўтары актавы, а ў «стандартных» — цэлыя тры,

поўнай храматычнай сістэмы.

— Яшчэ адны цымбалы ў мяне былі, — гаворыць Іван Іосіфавіч, — зусім старадаўнія. Ад узросту Іх нават выгнула колам. А які гук! Чым больш на Іх іграць, тым гук прыгажэйшы. Дык тыя цымбалы ў Віцебску ў музеі цяпер. Ды і гэтыя паслужылі ўжо нямала. Адных вяселляў колькі сыграла!..

Іван Іосіфавіч дастае з шафы ключ, кладзе цымбалы на табурэтку, сам становіцца побач на калені.

— Давай восьмую ў трэцім радзе, — звяртаецца да сына і напружана слухае, падкручвае калочак ды папчылівае струну. Звярае з гучаннем баяна.

У хату заглянула суседка. Даведалася, што Мацкевіч збіраецца іграць, прысела.

Цінькаюць, пазваньваюць усе дванаццаць учацвяронных струн — хораў, або «пасмаў», як называе Іх Іван Іосіфавіч. Сорак восем струн. І кожную трэба «падвесці».

Сапраўды, нялёгка гэта справа — цымбалы настроіць. Але вось Іван Іосіфавіч бярэ палачкі, заціскае Іх паміж пальцаў, прабягае Імі па струнах. І раптам запелі, завінілі цымбалы, быццам буйныя, частыя каплі дажджу па люстраной азёрнай роўнядзі заблішчалі. І так радасна, лёгка на душы стала ад гэтай звонкай сонечнай музыкі.

Старадаўні вальс змяняўся задорнай «Лявоніхай». Цяпер сын падбірае галасы баяна, падстрайваецца. А цымбалы сыплюць і сыплюць прыгаршчы гукаў, маляўнічымі каленцамі ўпрыгожваючы знаёмую мелодыю.

Быццам саборнічаючы паміж сабой, бацька і сын па чарзе заводзяць усе новыя мелодыі. І абодва падстрайваюць інструменты за унісон. «Юрачку» змяняе «Крыжачок», затым «Перапелачка», «Свеціць месяц». Слухаў бы не наслухаўся.

— Гэта што! — гаворыць Іван Іосіфавіч. — Гэта яшчэ не рэпертуар. Вось Лявон Мелец — той ведае вельмі многа народных песень і танцаў. Аднойчы прыехаў з горада запісваць нашы цымбалы на магнітафон, дык мы з Ім удаіх з дзевяці раніцы да позняга вечара ігралі. І ўсё рознае.

Лявон Мелец — сусед Івана Іосіфавіча, музыкант стары,

яму ўжо за семдзесят. Ён, Іван Іосіфавіч ды яшчэ Нещер Падгайскі і Аляксандр Кавалеўскі ў 1953 годзе і арганізавалі аркестр. Скрыпка, бубен, цымбалы. Выконвалі беларускія народныя песні, танцы.

Да першай Дэнады ўсебеларускага самадзейнага мастацтва ў калектыве было ўжо 16 музыкантаў. Крыху пазней да Іх прыйшоў вольны педагог і музыкант Я. Нікіцін, і аркестр цымбалістаў калгаса «Рассвет» Пастаўскага раёна зазьяў новымі фарбамі. «Груздаўская кадрыль», «Беларуская полька», «Груздаўская зясельная», «Калгасная сюіта», падуры на тэмы беларускіх народных песень — гэтыя і іншыя мелодыі ў апрацоўцы Я. Нікіціна ўпрыгожылі яго праграму.

Цяпер у аркестры 40 музыкантаў. Цымбалісты, кларнетысты, дудачнікі, баяністы, лыжачнікі. Побач з ветэранамі, такімі, як І. Варанец, А. Кавалеўскі, Нещер, Пётр, Алімпія Падгайская, у аркестры іграе і моладзь: палыводы Зоя Ворса, Надзя Талайка, Валя Змяеўская, даярка Зіна Рачыцкая.

У многіх гарадах і вёсках Беларусі выступалі настаўскія цымбалісты. Не раз ездзілі да суседзяў у Літву.

Мацкевічы ў аркестры выступаюць усёй сям'ёй. Жонка Марыя Ігнацьеўна, сын, а дачка — васьмікласніца Ванда — з шасці год іграе. Прыехалі з ёй ўпершыню ў Віцебск, нехта з глядачоў у зале не паверыў: такая малеча, з-за цымбалаў не відаць, — не можа быць, каб іграла!

— А мы сямейным квартэтам тады выступалі, — успамінае Іосіф Іосіфавіч. — Згаварыліся: калі зайграем «Лявоніху», усе трое на імгненне пагасім цымбалы. Так і зрабілі, а Ванду не папярэдзілі. Як іграла яна, так і не заўважыла, што мы маўчым. Што было ў зале: столы апладзіравалі. А як нас у Мінску прымалі! Памятаю, на трактарным такую сустрэчу наладзілі, быццам мы паслы заморскія...

Рукі ў Івана Іосіфавіча, самабытнага цымбаліста-віртуоза, звычайныя, сялянскія: цяжкататыя, шурпатыя ад работы на зямлі. Раніцай гэтыя рукі павядуць у поле трактар...

А. ЧАРНОУ.

Работнікі мінскіх кніжных магазінаў — частыя госці на заводах сталіцы. У час абедзенных перапынкаў Іх можна бачыць у цэхах станкабудаўнічага завода імя Кірава, завода аўтаматычных ліній і іншых прадпрыемстваў.

НА ЗДЫМКУ: перасоўны кіёск магазіна № 28 у зборачным цэху завода аўтаматычных ліній.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

УЛАДАЛЬНИЦА ПЕСЕННЫХ СКАРБАЎ

Заслужанаму дзеячу мастацтваў БССР
Тацяне ЛАПАЦІНАЙ —
80 гадоў

Калі глядзіш на гэтую маленькую, знешне такую звычайную, простую старую жанчыну, ніколі не скажаш, што імя яе стала амаль легендарным і належыць да ліку самых паважаных у нашым нацыянальным музычным мастацтве песнятворцаў. Так, Тацяну Карнееўну Лапаціну — адну з першых у рэспубліцы каліасніц (стаж яе з 1929 года), стваральніцу вядомага на ўсю краіну Азершчынскага хору, заслужанага дзеяча мастацтваў БССР, чалавека на дзіва сціплага і душэўна шчырага — нельга не любіць.

Я назваў тут Тацяну Карнееўну песнятворцам і адразу ўявіў, як яна будзе дакараць мяне, калі прачытае гэтыя радкі. Атрымаў жа я аднойчы «вымову», запытаўшы пра яе асабістую работу над стварэннем песні.

— Сама я нічога не раблю, усё разам з хорам. Я ж не кампазітар, не паэт, каб складаць песні. Чаго мяне адрываць ад калектыву?

І ўсё ж, калі б не Тацяна Карнееўна, не было б у нас яркіх азершчынскіх песень «Пра Леніна» на словы Дзям'яна Беднага, «Дзень добры, Масква» (словы Я. Купалы), «Дняпро» (словы А. Русака), а таксама «Мір зямлі шчаслівай», «Падзяка», «Дождж ідзе», «За Азершчыннай палі залатыя», «Прыязджайце да нас у калгас», паэтычныя словы для якіх яна шукала разам з сяброўкамі.

Тацяна Лапаціна імкнецца паказаць у песні багацце жыцця савецкіх людзей, глыбіню Іх светаадчування. Аснова гэтых песень — выдатныя ўзоры старажытных беларускіх народных мелодый, пакладзеныя на паэтычныя тэксты нашых паэтаў або на вершы, створаныя самім калектывам. Такія песні, як «Наша вёска», «Кучаравая вішня», прасякнутыя характэрным народнага меласу, пераканаўча сведчаць пра зайздросную здольнасць Тацяны Карнееўны: адчуць рысы сучаснасці ў традыцыйнай мелодыі, і не толькі адчуць, але і пераасэнсаваць старажытны мастацкі вобраз, напоўніць яго подыхам нашых дзён.

Цудоўны знаўца ўсіх «сакрэтаў» беларускага народнага спявання — у Азершчынскім хоры выкарыстоўваецца і «гуртавое» спяванне, і «падводка», і «пералівы», і іншыя формы народнага шматгалосся. Тацяна Карнееўна беспамылкова ведае, якую песню ў якой манеры трэба выkonaць, як яе «распець». Разам з тым яна ніколі не захаплялася старажытнасцю дзеля старажытнасці. Не губляючы самабытнасці, нацыянальнай глебы арыгінальных азершчынскіх мелодый, яна ўзбагачае Іх рысамі, характэрнымі для сучаснай масавай песні народаў нашай краіны.

Т. Лапаціна — рэжысёр песні і мастак яе музычных адценняў. Яна заўсёды «перачытвае» кожны твор па-свойму, не баючыся нават змяніць шматгалосую фактуру песні.

15 жніўня Тацяне Карнееўне Лапацінай споўнілася 80 гадоў. А 35 год назад, таксама ў жніўні, упершыню прагучаў па радыё ў Рэчыцы жаночы сямейны хор з адзінаццаці родных і стрыечных сясцёр Лапаціных. Так пачаў сваё творчае жыццё народны калектыв, слава якога пераступіла далёка за межы Беларусі. Азершчынскі калгасны хор — пераканаўчае і хвалючае сведчанне яркага росквіту нацыянальнага мастацтва ў нашай краіне. І хочацца верыць, што ніколі не згасне творчае гарэнне ў азершчынскіх спевакоў, запаленае Іх цудоўнай натхніцельнай Тацянай Лапацінай.

І. НІСНЕВІЧ.

Хроніка культурнага жыцця

◆ Маскоўская кінастудыя імя Горкага запрасіла акцёра Беларускага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы Валянціна Белавосціка ўдзельнічаць у фільме «Расказ ад першай асобы». Яму даручана галоўная роля Сямёна Карабанава. Герой карціны не выдуманая асоба, яе прататып — Сямён Калабанін, прыёмны сын вядомага савецкага педагога А. Макаранкі.

В. Белавосцік не навічок у кіно. Ён іграў Вядучага ў «Антымістычнай трагедыі», а нядаўна зняўся ў ролі балытніка Максіма Куся ў новай кінакарціне студыі «Беларусь-Фільм» «Рудабельская рэспубліка».

◆ Студыя Магілёўскага абласнога дома народнай творчасці выдала атэстаты і пудыкі першым сваім задаванцам — 21 кіраўніку сельскіх хораў. Выпускнікі сярэдніх школ дзевяць месяцаў вывучалі потную граматы, харавыя і вакальныя спевы, асновы музычнага дырыжыравання.

Дырыжоры сельскіх хораў атрымалі таксама добрыя веды па вядзенню клубнай справы, могуць быць кіраўнікамі сельскіх дамоў культуры і клубай.

◆ Гродзенскі гісторыка-археалагічны музей праз пісьменніка Аляксея Карцюка атрымаў ад Аўгусты Багдановіч (жонкі брата Максіма Багдановіча) шэраг рэліквій і дакументаў. Сярод Іх — інкруставаная шкатулка ў сярэднявечным карыскім стылі, сярэбраная чайная

лыжачка з выгравіраванай магнаграмай «М.Б.», некалькі рэдкіх фатаграфій членаў сям'і. Некаторыя дакументальныя матэрыялы расказваюць пра вучобу і работу Адама Ягоравіча, бацькі паэта, у розных месцах Беларусі.

У Мінску адкрылася выстаўка твораў членаў Акадэміі мастацтваў СССР. На ёй прадстаўлена звыш 300 работ вядучых савецкіх мастакоў, графікаў, скульптараў. НА ЗДЫМКУ: у адной з залаў экспазіцыі.

ГРЫБЫ БЕЛАВЕЖЫ

Нам пашанцавала трапіць да Паўла Міхалевіча, калі той завіхаўся каля нябечанага дагэтуль грыба. З першага позірку мы нават не зразумелі, што гэта грыб. Здавалася, на вялікім лісце паперы спалохана прыціснуўся да стала шэры заяц. Павел Кірылавіч старанна замяраў яго: даўжыня — 35 сантыметраў, шырыня — 25, вышыня—13. За другім сталом супрацоўніцы лабараторыі падлічвалі, колькі шапак уладкавалася на адным карані другога такога ж грыба. Аказалася— 745.

— У нас яго называюць «бараном», у Германіі—«дубовым зайцам»,—сказаў Павел Кірылавіч.—Вельмі рэдкі грыб у нашай краіне. Кожны экзэмпляр на ўліку. Першы зарэгістраваны ў навуковай літаратуры ў 1889 годзе, яго знайшлі пад Масквой. Затым у 1935 годзе знойдзены ў Каўказскім запаведніку, у 1936 годзе—у Вінніцкай вобласці. Адночы паднялі яго ў Жытквіцкім раёне Гомельскай вобласці. Вось і ўсё. А тут адразу два экзэмпляры...

У вачах Паўла Кірылавіча радасць: не заўсёды грыбніку трапляе такая ўдача.

— Пачаставаў бы, — быццам просячы прабачэння, гаворыць ён.—Па смаку гэты грыб не ўступае баравіку, з характэрным пахам кропу. Ды трэба зашушыць—каштоўны экспанат...

Раніцай адпраўляемся па лясных сцежках. Высокі, шырокалічы Павел Кірылавіч здаецца тут больш на месцы, чым у лабараторыі. Рассуюваючы раз-пораз галінкі, працягвае расказ аб грыбным царстве. Чым больш паглыбляемся ў лес, тым больш пазнаём сакрэтаў.

Багата Белавежская пушча рэдкімі грыбамі. На карэннях і ля ствалоў хвойных дрэў можна сустрэць спарасіс кучаравы. Важыць ён да чатырох кілаграмаў, знаходка Паўла Кірылавіча аднойчы пацягнула восем. На елках і дубах часта сустракаецца авеча губа. Мала хто ведае, што і яе можна есці.

Зразумела, мы цікавіліся перш за ўсё тымі грыбамі, якія прыдатны да яды. Зайшла гутарка аб апеньках.

— Паслухай вас, дык апенькам хоць помнік стаў,—гаворыць Павел Кірылавіч.—А ці

ведаеце вы, што больш каварнага шкодніка лесу, чым апенькі, цяжка знайсці: яны выклікаюць гніль карэнняў. Пашкоджаныя імі дрэвы непазбежна гінуць... Згодны з вамі, апенькі смачныя, іх трэба як мага больш збіраць не толькі ў ежу, але і каб пазбавіць лес ад шкодніка.

Для яго, інжынера лясной гаспадаркі, клопаты аб драўніне—першая справа. Бываючы ў пушчы, ён падлічыў: да 70 працэнтаў дрэў гінуць ад грыбоў. Аднак спецыялістаў-міколагаў, занятых вывучэннем гэтай праблемы, надзвычай мала. Каб выратаваць лес ад гібелі, трэба перш за ўсё старанна вывучаць грыбы.

Падыйшлі да гіганцкага дуба. Яму не менш за паўтысячу год. Стаяў бы, можа, яшчэ столькі ж, калі б не пашкодзіў нехта яго кару і ў рану не трапілі споры серна-жоўтай губы. Гігант гіне. Ля яго падножжа—куча карычневай трухі.

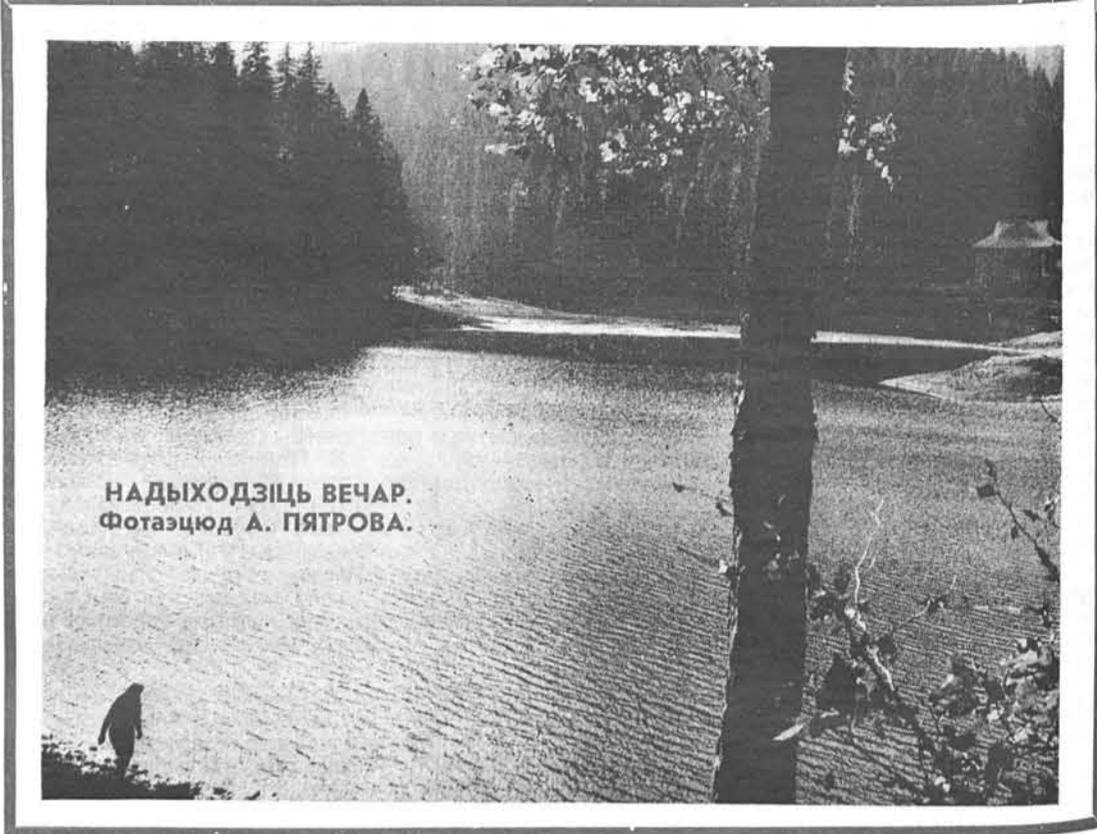
Побач шматгадовая сасна з аголеным ствалом. Яе душыць сасновая губка, таксама грыб. Непадальку высачэзная асіна ўсеяна плодовымі целамі асінавай губы. І яна безнадзейная. Па суседству чага скалечыла бярозу. Дрэва яшчэ шуміць у паднябессі магутнай кронай, але жыць яму нямамога.

На дрэвах бачны лічыбы. Навошта?

— Паглядзіце ўверх,—адказвае субяседнік.—Заўважаеце прыстасаванне? Гэта спораўлоўнікі. Устанавілі іх на 300 дрэвах розных парод, заражаных грыбамі. Чатыры гады вядзём старанныя назіранні. Заўважана, што споры больш за ўсё распаўсюджаюцца ноччу. Вось і дзяжураць людзі начамамі. Прыдзе час, і яны дадуць парад лесаводам, як папярэдзіць распаўсюджанне шкодных грыбоў.

Павел Міхалевіч—аспірант-завочнік Ленінградскай леса-тэхнічнай акадэміі. У яго ўстанавілі сувязі з міколагамі нашай краіны, іншых дзяржаў. Письмы і пакеты з Чэхаславакіі, Польшчы, Нарвегіі, Фінляндыі пошта часта дастаўляе ў Белавежскую пушчу. Міхалевіч дзеліцца з зарубежнымі вучонымі сваімі назіраннямі, атрымлівае ад іх парады...

І. НОВІКАЎ.

НАДЫХОДЗІЦЬ ВЕЧАР.
Фотаэцюд А. ПЯТРОВА.

ЧАМУ ТАК НАЗВАНА?

(Працяг. Пачатак у №№ 29, 32, 34).

Істобкі — вёскі Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці, а таксама Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці. Слова істобкі — дыялектны тэрмін, які азначае — старыя хаты, перанесеныя, перабраныя, і выкінутыя (згінушыя) бярвенні.

Калюга — назва некалькіх вёсак на Беларусі, утвораная з вельмі рэдкага цяпер слова калюга, што значыць — лужа, вільготны ніз, іншы раз выбітая каляіна. У Столінскім і Лунінецкім раёнах так называюць зарослыя рачныя старыцы. Ад гэтага тэрміна паходзіць і назва расліны — калужніца, або інакш — кураслеп.

Копыль (Капыль) — гарадскі пасёлак Мінскай вобласці. Старадаўняя назва, у аснове яе — вытворчы тэрмін, які азначае саматужную майстэрню (капыльню). Капылы — гэта шавецкія прылады, калодкі.

Кобрын (Кобрын) — горад Брэсцкай вобласці. Найбольш верагодна, што назва звязана

са зніклым народам обры (авары). Обры жылі прыблізна ў тых месцах, дзе знаходзіцца зараз Кобрын. Побач з Кобрынам знаходзяцца вёскі Обрава, Абравы, Абраўцы. Гук «к» прыстаўны.

Крычаў — горад Магілёўскай вобласці. Назва паходзіць ад стараславянскага слова крыч (каваль). Крычніцамі звалі некалі кузні, дзе ў прымітыўных горнах выплаўлялі жалеза з мясцовай жалезнай руды, адсюль і назва—крычнае жалеза. Крычаў—гэта значыць паселішча, дзе жыве крыч (каваль) ці якое належыць крычу (кавалю).

Лагойск—гарадскі пасёлак Мінскай вобласці. У аснове назвы—тэрмін лог (лагчына). Паселішча сапраўды ўзнікла ў лагчыне, што вельмі выразна відаць, калі пад'ехаць да Лагойска з любога боку.

Лань—рака, прыток Прыпяці, і паселішча на гэтай рацэ. У аснове назвы—слова лань (жывёла), алень. У старажытнаславянскай мове гэтае слова ўжывалася вельмі часта. Лань—тое ж, што рака лані.

Магілёў—горад, абласны цэнтр. У аснове назвы—слова магіла. Вакол назвы горада стварыліся шматлікія легенды, шырока распаўсюджаныя ў вуснай народнай творчасці і стаўшыя тэмай літаратурных твораў.

Мачулы, Мачулішчы—назвы многіх паселішчаў, утвораныя ад назваў гаспадарчых участкаў. Мачуламі ці мачулішчамі звалі раней, а ў некаторых месцах і зараз, сажалкі ці ўзбярэжжы рэчак, дзе мачылі лён, каноплі, бочкі.

Мінск—горад, сталіца БССР. У старажытных летапісах горад называецца Менск, у некаторых дакументах—Менск. Для выяўлення паходжання назвы неабходна браць першапачатковую форму Менск, а не сучасную. Часта можна чуць, што ў аснове назвы—дзеяслоў мяньць, гэта значыць, горад, дзе можна мяньць тавары. Але для абазначэння месца гандлю ў тыя старажытныя часы, калі ўзнік Мінск, ужываліся іншыя словы: торг, таржок. Таму больш правільна звязаць назву беларускай сталіцы з назвай невялічкай рэчкі Мені ці Менкі. Такая рэчка ёсць каля Мінска, была вядома раней таксама ў Смалевіцкім раёне, вядома яна і на поўначы СССР. Сувязь назвы горада з назвай рэчкі падмацоўваецца і існуючымі аналогіямі на беларускай тэрыторыі.

Нароўля—гарадскі пасёлак Гомельскай вобласці. Найбольш верагодна, што назва мае сувязь са славянскім выразам «на рве», што значыць паселішча на рове. Адным з пацвярджэнняў гэтай думкі з'яўляецца суфікс «ль», які звычайна ўжываецца для вызначэння абставін месца (параўнайце: Жытамля, Лукомль, Бягомль і г. д.).

Нёман—рака. Найбольш верагодна, што назва мае балтыйскае паходжанне: ад асновы неманіс, гэта значыць наша, дамашняя рака. Некаторыя параўноўваюць назву з беларускім і рускім словам нямы (немой), але гэта малаверагодна, бо рака ў большай сваёй частцы цячэ па тэрыторыі Літвы (карэнныя балтыйскія землі), акрамя таго, мясцовая форма для Беларусі—Нёман, а не Немайн. (Заканчэнне будзе).

спорт ● спорт ● спорт ● спорт ● спорт

Ля турысцкага вогнішча.

Фотаэцюд А. ЛАРЫНА.

МЕДАЛІ З БУДАПЕШТА

У сталіцы Венгрыі закончыліся міжнародныя спаборніцтвы лёгкаатлетаў спартыўных арганізацый сацыялістычных краін, аналагічных нашаму таварыству «Динама».

Спартсмены СССР атрымалі агульнакамандную перамогу. За савецкую каманду на «Непшта-

дзіёне» выступалі і беларускія атлеты. Гамяльчанін Яўген Гаўрыленка быў першы ў бегу на 400 метраў з бар'ерамі. У скачках у даўжыню ў жанчын перамагла мінчанка Ала Смірнова.

УПЕРШЫНЮ У ГІСТОРЫІ СПОРТУ

Радасная вестка прыйшла з Сафіі, дзе закончыўся чэмпіянат свету па вольнай барацьбе.

Бліскуча правёў спаборніцтвы мінчанін Аляксандр Мядзведзь. Ён у сёмы раз запар заваяваў званне чэмпіёна свету ў цяжкай вазе. Такога поспеху не дабываўся ні адзін барэц у свеце за ўсю гісторыю спорту.

ПРЫЗЁР «КУБКА БАЛТЫКІ»

Спаборніцтвы па цяжкай атлетыцы на «Кубак Балтыкі» праведзены ў заходнегерманскім горадзе Любеку.

У лягчайшай вазе нашу краіну прадстаўляў мінчанін, чэмпіён і прызёр V летняй Спартакіяды народаў СССР Рафаіл Белянкоў. Ён набраў найвышэйшую суму ў трохбор'і— 345 кілаграмаў і заняў першае месца.

ПЕРАМОГА ВЕСЛЯРОЎ

На чэмпіянаце свету па веславанні на байдарках і каное ў Бялградзе савецкія весляры прадэманстравалі поўную перавагу над астатнімі камандамі, заваяваўшы шэсць залатых, два сярэбраныя і пяць бронзавых медалей.

Вызначыўся мінчанін Мікалай Хахол. Ён заваяваў залаты медаль чэмпіёна на байдарцы-адзіноцы.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

Зінаіда КУРЫЛОВІЧ шукае свайго дзядзьку КАРЗЮКА Яна Пятровіча, які нарадзіўся ў 1900 годзе ў Плешчаніцах Мінскай вобласці. Да другой сусветнай вайны ён жыў у Злучаных Штатах Амерыкі і падтрымліваў сувязь са сваімі роднымі ў Беларусі. Пасля вайны гэтая сувязь спынілася.

Усіх, хто ведае што-небудзь аб Я. Карзюку, просім паведаць у рэдакцыю або па адрасе: горад Брэст, бульвар Шаўчэнкі, дом 146, кватэра 6, Курыловіч З. М.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1043